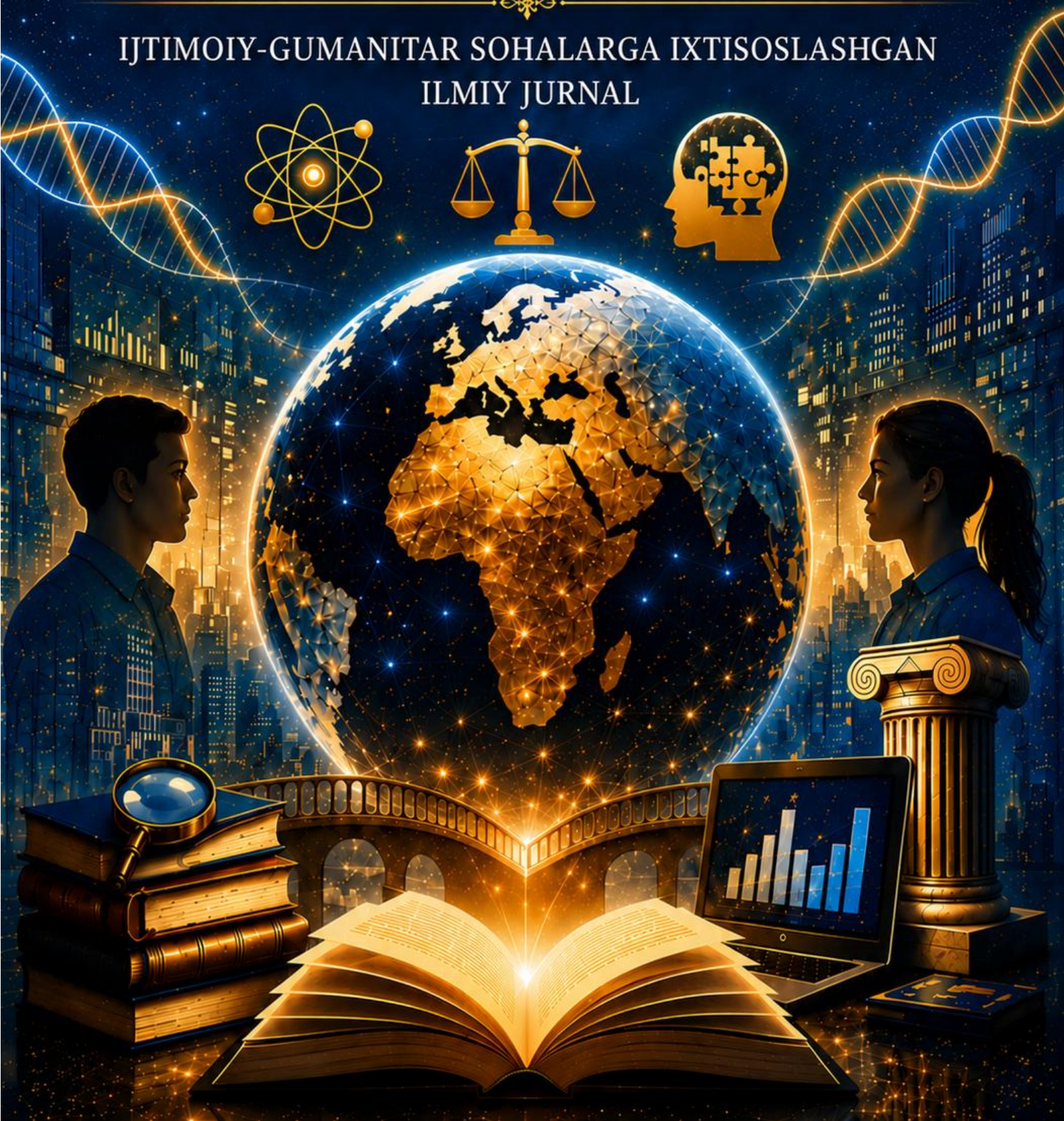
№5 2026

ISSN: 3093-9240

FANLARARO ILMIY TADQIQOTLAR

IJTIMOIY-GUMANITAR SOHALARGA IXTISOSLASHGAN ILMIY JURNAL

FANLARARO ILMIY TADQIQOTLAR
ilmiy-amaliy metodologik jurnal

МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
научно-практический и методологический журнал

INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC RESEARCH
scientific-practical and methodological journal

№5 2026

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi huzuridagi Axborotlashtirish va telekommunikatsiyalar sohasida nazorat inspeksiyasi tomonidan 2026-yil 5-may sanasida davlat ro‘yxatidan o‘tkazilib, 1564147-sonli rasmiy guvohnoma asosida faoliyat yuritadi.

BOSH MUHARRIR:
Ashurov Ramzidin Ramazonovich
psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT VA EKSPERT KENGASHI

Rejep Uzyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Blinova Yelena Yevgeyevna – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina Natalya Yuryevna– psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Abdullayeva Barno Sayfutdinovna – pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Ibragimova Gulsanam Ne’matovna – pedagogika fanlari doktori, professor
Mamurov Bahodir Baxshullayevich – pedagogika fanlari doktori, professor
Filippova Oksana Gennadevna– pedagogika fanlari doktori, professor (Rossiya)
Abdazimov Azizjan Abdusabirovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna – pedagogika fanlari doktori(DSc), professor
Akramova Gulbahor Renatovna – pedagogika fanlari doktori(DSc), professor
Bafayev Muxiddin Muxammatovich – psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ismoilova Nurjahon Zuxuriddinovna – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Farfiyeva Kamola Adhamdjanovna – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Jabborov Xazrat Xusenovich – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Akramov Mirmuhsin Rustamovich – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Tuychieva Saodat Melikuziyevna – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Gadoyeva Mavlyuda Ibragimovna– filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Rasulov Zubaydullo Izomovich – filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o‘g‘li – psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
Taniyeva Guldona Mamajonovna – tarix fanlari doktori, professor
Davlatova Saodat Tilovberdievna – tarix fanlari doktori, professor
Qurbonova Manzila Bozorovna – tarix fanlari nomzodi, professor
Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori, professor
Mirashirova Nargiza Anvarovna – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
G‘ayipova Nargiza Anorbayevna – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Botirova Dilafruz Bozorovna – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Alimova Yelena Gennadiyevna – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Жексенбаева Гульнур – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) (Qozog‘iston)
Kudratova Lola Ravshanovna – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismatulloyev Abdullo Nasrulloyevich - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Jalilov Nodirjon Azamatovich – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Vaxobov Anvar Abdusattor o‘g‘li – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Raxmatova Mehriniso Musinovna – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Rahmatullayev Sharofiddin Nematullayevich - filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xalilova Ruxsora Raupovna – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Bobojonov Shavkat Ulug‘bekovich – tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sharipov Shoxruz Faxriddin o‘g‘li – tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Bo‘tayev Jonibek Shodiyevich – tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Bobojonova Feruza Xayatovna – tarix fanlari nomzodi, dotsent

Mas’ul muharrir:
Xayitov Xayotjon Xikmat o‘g‘li

Texnik muharrir
Salimova Aziza Zoyirovna

Ingliz tili muharriri
Abduraximov Doniyor Abdusaid o‘g‘li

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР
Ашуров Рамзидин Рамазонович
доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент

РЕДАКЦИОННО-ЭКСПЕРТНЫЙ СОВЕТ
Реджеп Узюрек – доктор психологических наук, профессор (Турция)
Блинова Елена Евгеньевна – доктор психологических наук, профессор (Россия)
Стоюхина Наталья Юрьевна – кандидат психологических наук, доцент (Россия)
Абдуллаева Барно Сайфутдиновна – доктор педагогических наук (DSc), профессор
Ибрагимова Гульсанам Неъматовна – доктор педагогических наук, профессор
Мамуров Баходир Бахшуллаевич – доктор педагогических наук, профессор
Филиппова Оксана Геннадьевна – доктор педагогических наук, профессор (Россия)
Абдазимов Азизжан Абдусабирович – доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент
Мирзаева Фарохат Одилжоновна – доктор педагогических наук (DSc), профессор
Акрамова Гульбахор Ренатовна – доктор педагогических наук (DSc), профессор
Бафаев Мухиддин Мухамматович – доктор психологических наук (DSc), доцент
Абдуллаева Дилбар Убайдуллаевна – доктор психологических наук (DSc), профессор
Исмоилова Нуржахон Зухуриддиновна – доктор психологических наук (DSc), профессор
Фарфиева Камола Адхамджановна – доктор психологических наук (DSc), профессор
Атабаева Наргис Батировна – доктор психологических наук (DSc), профессор
Жабборов Хазрат Хусенович – доктор психологических наук (DSc), профессор
Акрамов Мирмухсин Рустамович – доктор психологических наук (DSc), профессор
Туйчиева Саодат Меликузиевна – доктор психологических наук (DSc), профессор
Гадоева Мавлюда Ибрагимовна – доктор филологических наук (DSc), профессор
Расулов Зубайдулло Изомович – доктор филологических наук (DSc), профессор
Курбонбоев Азимбек Назирбой угли – доктор психологических наук (DSc), доцент
Таниева Гулдона Мамажоновна – доктор исторических наук, профессор
Давлатова Саодат Тиловбердиевна – доктор исторических наук, профессор
Курбонова Манзила Бозоровна – кандидат исторических наук, профессор
Турдиев Бехруз Собирович – доктор философских наук, профессор
Мираширова Наргиза Анваровна – доктор философии (PhD) по психологическим наукам, профессор
Гайипова Наргиза Анорбаевна – доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Ботирова Дилафруз Бозоровна – доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Алимова Елена Геннадьевна – доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Жексенбаева Гульнур – доктор философии (PhD) по психологическим наукам (Казахстан)
Кудратова Лола Равшановна – доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Исматуллоев Абдулло Насруллоевич – доктор философии (PhD) по психологическим наукам
Жалилов Нодиржон Азаматович – доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент
Вахобов Анвар Абдусаттор угли – доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент
Рахматова Мехринисо Мусиновна – доктор философии (PhD) по филологическим наукам, доцент
Рахматуллаев Шарофиддин Нематуллаевич – доктор философии (PhD) по филологическим наукам
Халилова Рухсора Рауповна – доктор философии (PhD) по филологическим наукам, доцент
Бобожонов Шавкат Улугбекович – доктор философии (PhD) по историческим наукам, доцент
Шарипов Шохруз Фахриддин угли – доктор философии (PhD) по историческим наукам
Бутаев Жонибек Шодиевич – доктор философии (PhD) по историческим наукам
Бобожонова Феруза Хаятовна – кандидат исторических наук, доцент

Ответственный редактор
Хайитов Хаётжон Хикмат угли

Технический редактор
Салимова Азиза Зойировна

Редактор английского языка
Абдурахимов Дониёр Абдусаид угли

EDITOR-IN-CHIEF
Ashurov Ramzidin Ramazonovich
Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL AND EXPERT BOARD
Rejep Uzyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Türkiye)
Blinova Yelena Yevgeyevna– Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyukhina Natalya Yuryevna – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor (Russia)
Abdullaeva Barno Sayfutdinovna– Doctor of Science (DSc) in Pedagogy, Professor
Ibragimova Gulsanam Nematovna– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Mamurov Bakhodir Bakhshullaevich – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Filippova Oksana Gennadevna– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Abdazimov Azizjan Abdusabirovich– Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy, Associate Professor
Mirzaeva Faroxat Odiljonovna – Doctor of Science (DSc) in Pedagogy, Professor
Akramova Gulbahor Renatovna– Doctor of Science (DSc) in Pedagogy, Professor
Bafaev Muxiddin Muxammatovich– Doctor of Science (DSc) in Psychology, Associate Professor
Abdullaeva Dilbar Ubaydullaevna– Doctor of Science (DSc) in Psychology, Professor
Ismoilova Nurjakhon Zukhuriddinovna– Doctor of Science (DSc) in Psychology, Professor
Farfiyeva Kamola Adhamdjanovna– Doctor of Science (DSc) in Psychology, Professor
Atabaeva Nargis Batirovna– Doctor of Science (DSc) in Psychology, Professor
Jabborov Khazrat Khusenovich – Doctor of Science (DSc) in Psychology, Professor
Akramov Mirmukhsin Rustamovich – Doctor of Science (DSc) in Psychology, Professor
Tuychieva Saodat Melikuziyevna– Doctor of Science (DSc) in Psychology, Professor
Gadoyeva Mavlyuda Ibragimovna– Doctor of Science (DSc) in Philology, Professor
Rasulov Zubaydullo Izomovich – Doctor of Science (DSc) in Philology, Professor
Qurbonboev Azimbek Nazirboy ugli – Doctor of Science (DSc) in Psychology, Associate Professor
Taniyeva Guldona Mamajonovna – Doctor of Historical Sciences, Professor
Davlatova Saodat Tilovberdievna – Doctor of Historical Sciences, Professor
Qurbonova Manzila Bozorovna – Candidate of Historical Sciences, Professor
Turdiev Bexruz Sobirovich – Doctor of Philosophical Sciences, Professor
Mirashirova Nargiza Anvarovna – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Professor
Gayipova Nargiza Anorbayevna– Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Botirova Dilafruz Bozorovna – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Alimova Yelena Gennadiyevna – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Gulnur Zheksenbaeva – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology (Kazakhstan)
Kudratova Lola Ravshanovna – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Ismatulloev Abdullo Nasrulloevich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology
Jalilov Nodirjon Azamatovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy, Associate Professor
Vaxobov Anvar Abdusattor ugli – Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy, Associate Professor
Raxmatova Mehriniso Musinovna – Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Rahmatullayev Sharofiddin Nematullayevich – Doctor of Philosophy (PhD) in Philology
Khalilova Rukhsora Raupovna – Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Bobojonov Shavkat Ulug‘bekovich – Doctor of Philosophy (PhD) in History, Associate Professor
Sharipov Shokhruz Fakhriddin ugli – Doctor of Philosophy (PhD) in History
Butayev Jonibek Shodievich– Doctor of Philosophy (PhD) in History
Bobojonova Feruza Khayatovna – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor

Responsible editor
Khayitov Khayotjon Khikmat ugli

Technical editor
Salimova Aziza Zoirovna

English language editor
Abduraximov Doniyor Abdusaid ugli

OTA-ONA VA O‘SMIRLAR O‘RTASIDAGI O‘ZARO MUNOSABATLARNI GARMONIZATSIYALASHDA AFFILIATSIYA MOTIVATSIYASINING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI

Samatova Sevara G‘ayratovna
Aniq va ijtimoiy fanlar universiteti dotsenti, psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Mazkur tadqiqot ota-ona va o‘smir farzandlar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarni uyg‘unlashtirish (garmonizatsiyalash) jarayonida affiliatsiya motivatsiyasining o‘rni va uni keltirib chiqaruvchi ijtimoiy-psixologik determinantlarni o‘rganishga bag‘ishlangan. Ishda oilaviy muloqot muhitida affiliatsiya (yaqinlikka, muloqotga va o‘zaro tushunishga intilish) motivining yuzaga kelishiga ta’sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillar bo‘yicha o‘tkazilgan maxsus empirik tadqiqot natijalari keltirilgan bo‘lib, ularning chuqur psixologik-ilmiy asoslari ochib berilgan. Olingan empirik ma’lumotlarga tayanib, oiladagi ziddiyatlarning oldini olish, ota-ona va o‘smirlar o‘rtasidagi emotsional bog‘liqlikni mustahkamlashga qaratilgan profilaktik xususiyat kasb etuvchi amaliy tavsiyalar va asosli ilmiy xulosalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Ota-ona va o‘smir munosabatlari, garmonizatsiya, affiliatsiya motivatsiyasi, ijtimoiy-psixologik determinantlar, empirik natijalar, oilaviy muhit, profilaktik tavsiyalar.

СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ МОТИВАЦИИ АФФИЛИАЦИИ В ГАРМОНИЗАЦИИ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ МЕЖДУ РОДИТЕЛЯМИ И ПОДРОСТКАМИ

Аннотация: Данное исследование посвящено изучению роли мотивации аффилиации и выявлению социально-психологических детерминант, влияющих на ее формирование, в процессе гармонизации взаимоотношений между родителями и детьми-подростками. В работе приведены результаты специального эмпирического исследования социально-психологических факторов, обусловливающих возникновение мотива аффилиации (стремления к близости, общению и взаимопониманию) в семейной среде, а также представлен глубокий научно-психологический анализ этих факторов. На основе полученных эмпирических данных разработаны практические рекомендации профилактического характера и

обоснованные научные выводы, направленные на предупреждение семейных конфликтов и укрепление эмоциональной связи между родителями и подростками.

Ключевые слова: Взаимоотношения родителей и подростков, гармонизация, мотивация аффилиации, социально-психологические детерминанты, эмпирические результаты, семейная среда, профилактические рекомендации.

SOCIO-PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF AFFILIATION MOTIVATION IN HARMONIZING PARENT–ADOLESCENT RELATIONSHIPS

Abstract: This study is dedicated to investigating the role of affiliation motivation and identifying the socio-psychological determinants influencing its emergence in the process of harmonizing relationships between parents and adolescent children. The paper presents the results of a specialized empirical study on the socio-psychological factors underlying the development of the affiliation motive (the desire for closeness, communication, and mutual understanding) within the family environment, supported by an in-depth scientific and psychological analysis. Grounded in the acquired empirical findings, practical recommendations of a preventive nature and well-founded scientific conclusions have been developed to prevent family conflicts and strengthen the emotional bond between parents and adolescents.

Keywords: Parent-adolescent relationships, harmonization, affiliation motivation, socio-psychological determinants, empirical results, family environment, preventive recommendations.

KIRISH

Bugungi jadal o‘zgarishlar va axborotlashuv asrida shaxs taraqqiyotining eng murakkab, inqiroziy bosqichlaridan biri bo‘lgan o‘smirlik davri o‘ziga xos ijtimoiy-psixologik xususiyatlari bilan ajralib turadi. Bu davrda o‘smirning mustaqillikka intilishi, o‘z “Men”ini anglashga harakati va shu bilan birga kattalarning qo‘llab-quvvatlashiga bo‘lgan ehtiyoji o‘rtasida ziddiyatlar keskinlashadi. Natijada ota-ona va o‘smir farzand o‘rtasidagi an’anaviy munosabatlar tizimida tushunmovchiliklar, emotsional sovuqlashish va psixologik masofalanish holatlari ko‘zga tashlanmoqda.

MAVZUNING O‘RGANILGANLIGI VA METODOLOGIYASI

Mazkur muammoni hal etishda shaxslararo muloqotga, yaqinlikka va o‘zaro tushunishga intilishni ta’minlovchi affiliatsiya motivatsiyasi muhim psixologik mexanizm sifatida namoyon bo‘ladi. O‘smirlarda affiliatsiya motivini rivojlantirish

va uning ijtimoiy-psixologik determinantlarini ochib berish oilaviy muhitdagi ziddiyatlarning oldini olishda asosiy omil hisoblanadi[1].

Afsuski, amaliyotda ota-ona va o‘smirlar o‘rtasidagi munosabatlarni uyg‘unlashtirishda (garmonizatsiyalashda) aynan motivatsion omillarning o‘rni yetarlicha o‘rganilmagan. Shu bois, oiladagi psixologik iqlimni barqarorlashtirish, o‘smirlarda yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan xulqiy og‘ishishlar va emotsional to‘siqlarning oldini olish yuzasidan aniq ilmiy-psixologik asoslangan va profilaktik xususiyatga ega yondashuvlarni ishlab chiqish bugungi kunning eng dolzarb ilmiy-amaliy vazifalaridan biri hisoblanadi[2].

TAHLIL VA NATIJALAR

Affiliyatsiya motivasiyasi - bu insonning boshqalar bilan yaqin aloqada bo‘lish, ularga yaqinlashish va ijtimoiy bog‘lanishlarni saqlashga intilishidir. Ota-ona va o‘smir farzand o‘rtasidagi munosabatlarni barqarorlashtirishda bu motivni shakllantirish quyidagi omillarga bog‘liq:

1. **Emotsional yaqinlik va qo‘llab-quvvatlash**

- Ota-onaning mehribonligi, e’tibori va doimiy qo‘llab-quvvatlashi o‘smirda xavfsizlik hissini shakllantiradi.
- O‘zaro ishonch va tushunish muhiti affiliyatsiya motivining rivojlanishiga turtki bo‘ladi.

2. **Samarali muloqot**

- Ota-onalar va o‘smir o‘rtasidagi ochiq va samimiy muloqot o‘zaro aloqalarni mustahkamlaydi[3].
- Ota-onaning faol tinglash ko‘nikmalari va o‘smir fikrini hurmat qilishi ijtimoiy yaqinlikni kuchaytiradi.

3. **Ruhiy qo‘llab-quvvatlash va psixologik himoya**

- Ota-onaning o‘smir hissiyotlarini qadrlashi va uni tushunishga harakat qilishi affiliyatsiya ehtiyojini oshiradi.
- O‘smirga stressli vaziyatlarda yordam berish va uni tushunish psixologik barqarorlikni ta’minlaydi.

4. **Oilaviy an’analar va qadriyatlar**

- Ota-onaning an’anaviy oilaviy qadriyatlarni o‘smirga singdirishi oilaviy bog‘liqlik hissini kuchaytiradi.
- Oilaviy tadbirlar va marosimlar ishtiroki affiliyatsiya motivining shakllanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

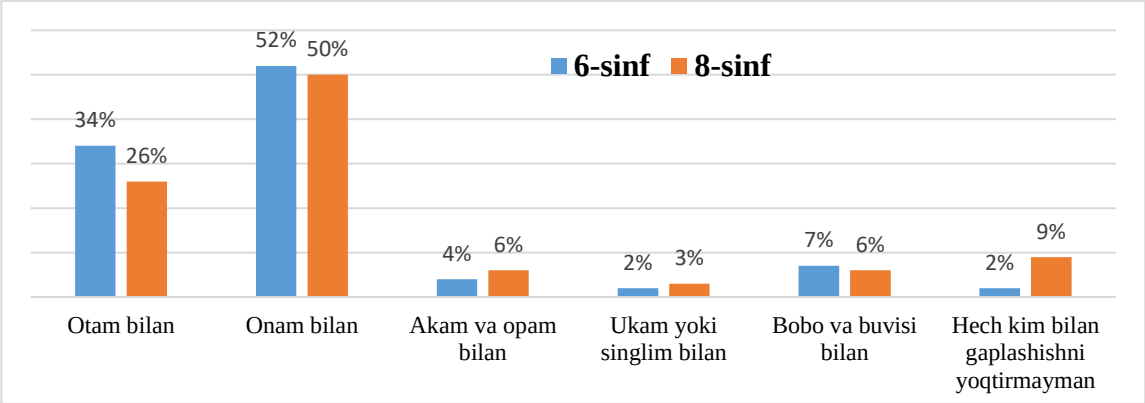
5. **Shaxsiy mustaqillik va javobgarlikni rivojlantirish**

- Ota-onaning o‘smir shaxsiy qarorlariga hurmat bilan yondashishi o‘zaro yaqinlikni oshiradi.

• Mustaqillik va javobgarlik muvozanati orqali o‘smirning ota-onaga bo‘lgan ishonchi ortadi.

6. **Ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimi**

• Oila ichidagi ishonchli munosabatlar tashqi ijtimoiy muhitda ham affiliyatsiya

motivini mustahkamlaydi.

• Do‘stlar, yaqin qarindoshlar va jamiyatning qo‘llab-quvvatlashi ota-ona va o‘smir o‘rtasidagi bog‘liqlikni mustahkamlaydi [4].

7. **Ijobiy namunalar ko‘rsatish**

• Ota-onaning o‘z munosabatlarida do‘stona, mehribon va muloqotga ochiq bo‘lishi o‘smirga o‘rnak bo‘ladi.

• Ota-onaning boshqa oilaviy a’zolar bilan iliq munosabatlari o‘smirning affiliyatsiya ehtiyojini rivojlantirishga xizmat qiladi.

8. **Qabul va tan olinish hissi**

• Ota-onaning o‘smir yutuqlarini tan olishi va e’tirof etishi ularning yaqin munosabatlarini mustahkamlaydi.

• O‘smirning qiziqishlari va individual xususiyatlariga hurmat bilan yondashish affiliyatsiya motivini rag‘batlantiradi [5].

Yuqoridagi nazariy ma’lumotlardan kelib chiqib, maxsus ishlab chiqilgan so‘rovnomamiz asosida tahlillar amalga oshirildi.

O‘quvchilar o‘rtasida affiliatsiya motivini shakllanganlik darajalarini aniqlashga qaratilgan ijtimoiy-psixologik so‘rovnoma natijalari tahlili

Mazkur tadqiqotda 72 nafar 6-sinf va 68 nafar 8-sinf o‘quvchilari ishtirok etishda va quyidagicha empirik natjalar qayd qilindi.

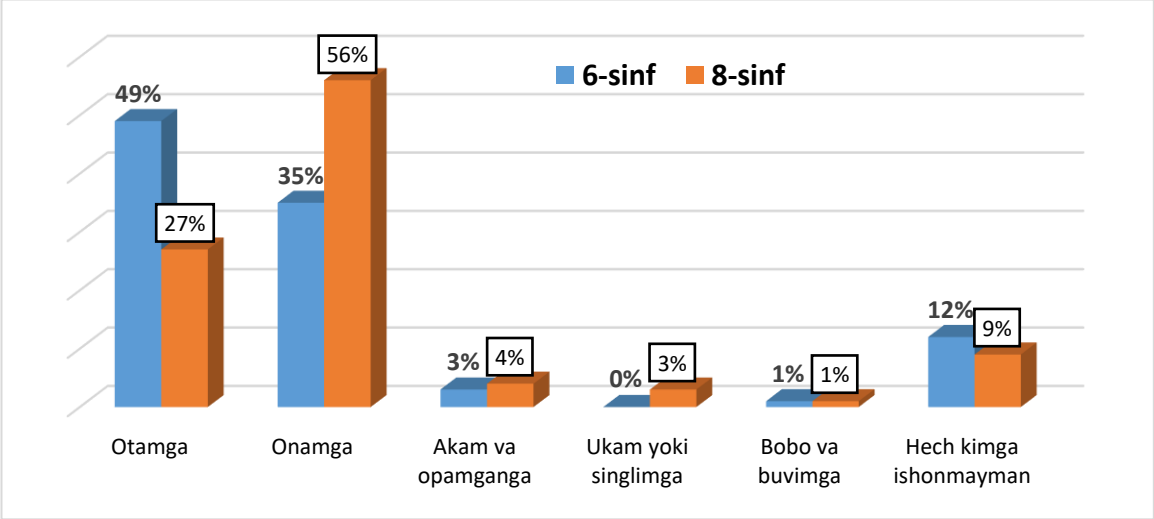
Respondentlarga “**Oilada ko‘proq kim bilan ochiq va samimiy muloqot qilishni yoqtirasiz?”** deb berilgan savolga quyidagicha javoblar qayd qilindi.

Demak mazkur so‘rovnomada 6 va 8 sinf o‘quvchilari o‘z oilasida ko‘proq onasi bilan ochiq va samimiy muloqot qilar ekanligi aniqlandi. Bu holat esa oilada onalar va farzandlar orasida affiliatsiya motivi shakllanganligini ko‘rsatadi. Demak

https://fanlararotadqiqotlar.uz/ ISSN: 3093-9240

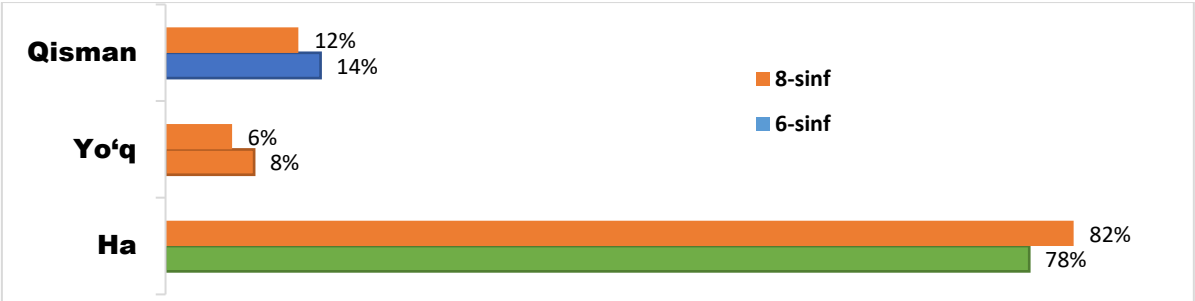
biz o‘z tadqiqotlarimiz davomida oila a’zolari orasida onadan tashqari barcha oila a’zolari o‘rtasida affiliatsiya motivini rivojlantirishga e’tibor qaratishimiz lozim ekan.

Respondentlarga **“Oilada ko‘proq kimga ishonasiz?”** deb berilgan savolga quyidagicha javoblar qayd qilindi.

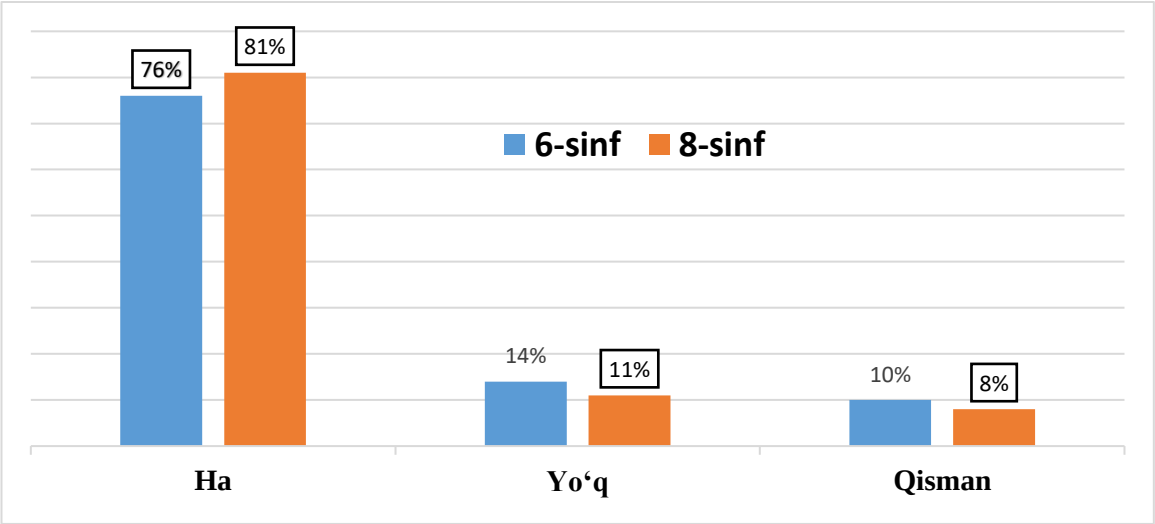
Bizga ma’lumki o‘zaro ishonch ham affiliatsiya motivining asosiy tayanch komponentlaridan biridir. So‘rovnomada ko‘tarilgan masalada 6 va 8 sinflar javoblarida sezilarli tafovutlar sezildi. Jumladan 6-sinflarni 49% o‘z otalariga ko‘proq ishonishlarini bildirishgan bo‘lsa 8-sinf o‘quvchilarni 56% ko‘proq o‘z onalariga ishonishlarini bildirishgan. Demak o‘smirlik yoshida akseleratsiya kuchaygan sari ishonch subyekti otadan onaga ko‘char ekan. Bu holatni milliy tarbiya an’analari bilan bog‘lab izohlashamiz mumkin.

“Sizningcha oila ota-onalarning hayot namunalarimi?” deb berilgan savolning javoblari quyidagicha ko‘rsatkichlarni qayd qildi.

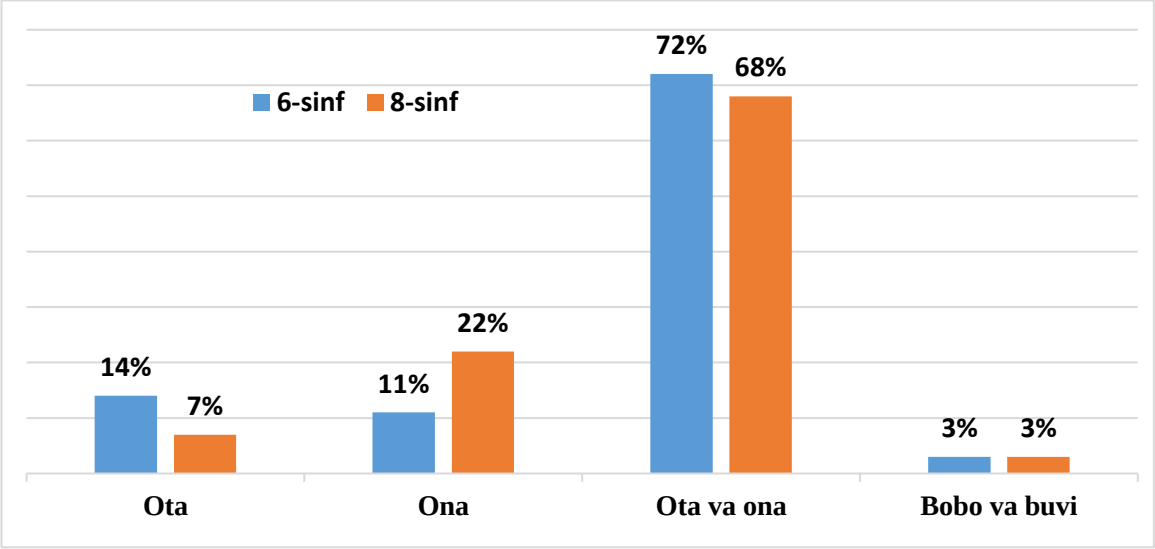

Mazkur so‘rovning natijalariga ko‘ra 6 sinf respondentlarining 78% va 8 sinf o‘quvchilarining 82% oila deganda ota-onalarining namunalarini tushunar ekan, shunday ekan biz ko‘proq ota-ona va farzandlar o‘rtasidagi affiliatsiya motivini rivojlanishi ota-onaga bog‘liq ekanligini qayd qilib o‘tmoqchimiz.

“Sizni kelajakdagi oilangiz xozir yashayotgan oilangizga o‘xshashini xoxlaysizmi?” savolning natujalari quyidagicha empiric ko‘rsatkichlarni qayd qildi.

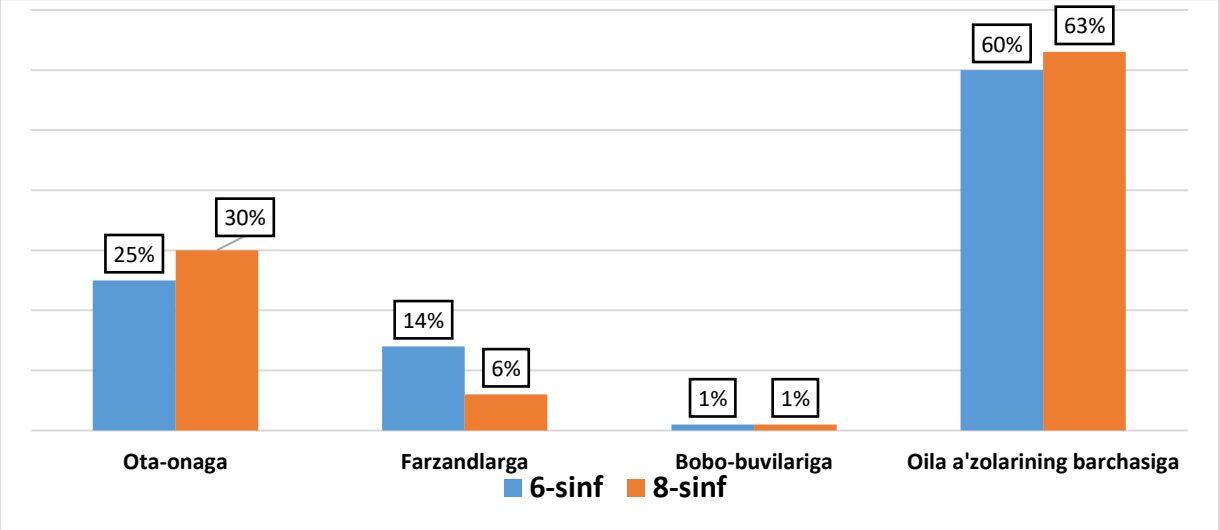
Respondentlarga **“Sizningcha oilada bola tarbiyasi bilan kim ko‘proq shug‘ullanishi kerak?”** deb berilgan savolga quyidagicha javoblar qayd qilindi.

Mazkur so‘rovnoma natijalariga qaraydigan bo‘lsak aksariyat respodentlar, jumladan 6-sinf o‘quvchilarining 72% va 8 sinf o‘quvchilarining 68% oilada bola tarbiyasi bilan ko‘proq ota ham, ona ham mashg‘ul bo‘ishi kerakligini ta’kidlashgan. Bu natijalarga asoslanib affiliatsiya motivini o‘z farzandlarida rivojlantirish masalasida ota - onalar bir xildek ma’sul va mazkur masalaga daxldor bo‘lishlari maqsadga muvofiq ekan.

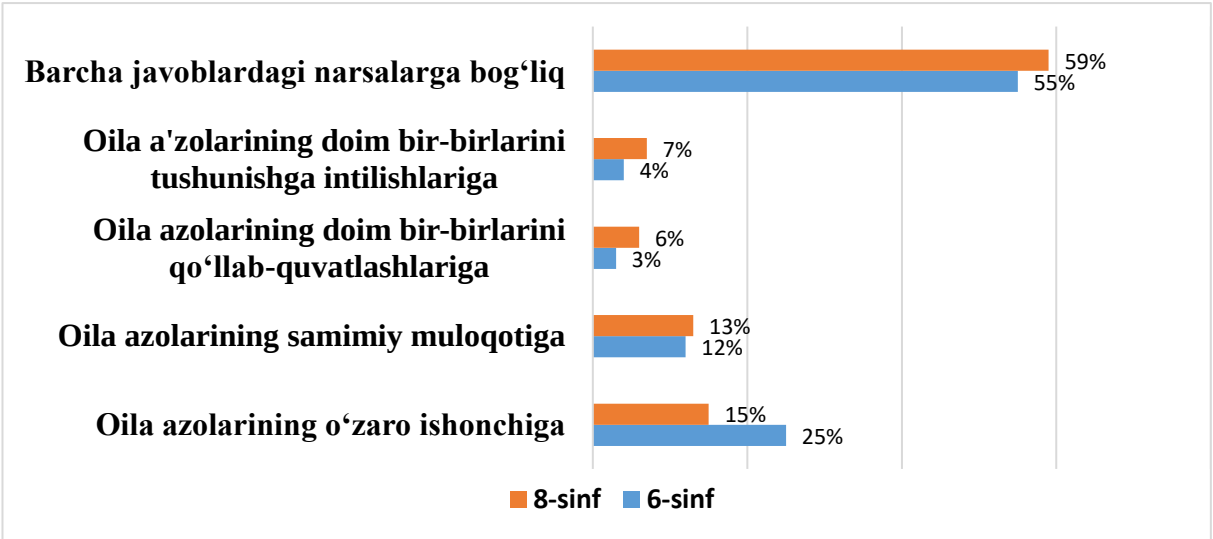
“Sizningcha oilada ota-ona va farzand orasidagi munosabatlarni yaxshi bo‘lishi ko‘proq kimga bog‘liq?” savolning natujalari quyidagicha empirik ko‘rsatkichlarni qayd qildi.

https://fanlararotadqiqotlar.uz/ ISSN: 3093-9240

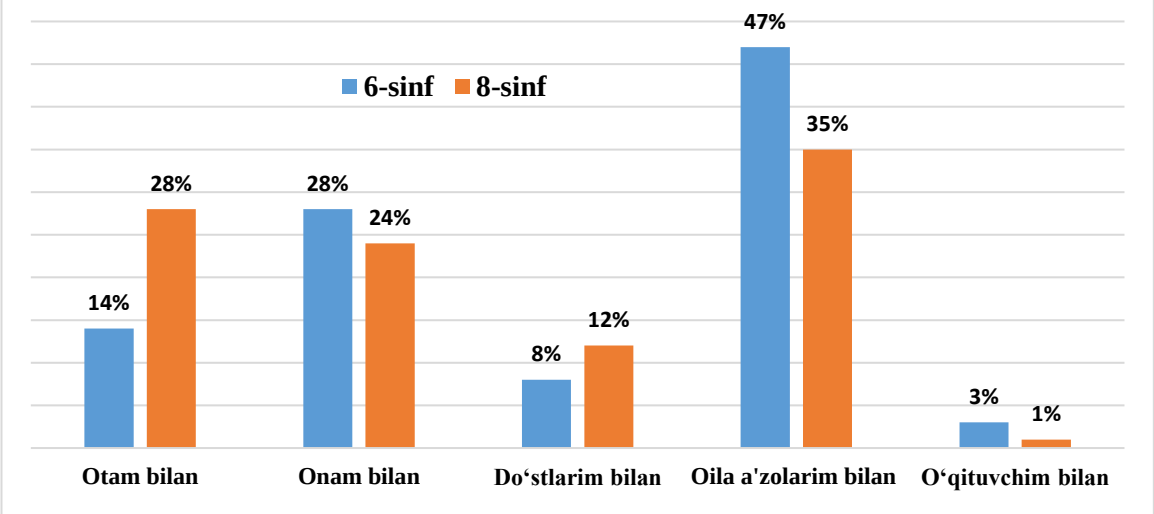
Tadqiqotimizda ota-ona va o‘smir farzand munosabatlarini barqarorlashtirishda affiliyatsiya motivining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari deganda biz aynan oila a’zolarining bir-birlariga munosabatlarini ham nazarda tutgandik. Sababi oila a’zolarining bir-birlariga munosabatlari ijobiy bo‘lsa, har qanday vaziyatda ular bir-birlarini tushunishga harakat qilsalar demak ular orasida affiliyatsiya motivi shakllangan ekanligini bilishimiz mumkin bo‘lar edi. Respondentlar orasida o‘tkazilgan so‘rovnomamizda oilada ota-ona va farzand orasidagi munosabatlarni yaxshi bo‘lishi ko‘proq kimga bog‘liq bo‘lishi mumkin deyilganda 6-sinf o‘quvchilarining 60%, 8-sinf o‘quvchilarining 63% mazkur jarayon oila a'zolarining barchasiga bir xildek bog‘liq degan javoblarni qayd qilishgan. Demak ota-ona va o‘smir farzand munosabatlarini barqarorlashtirishda affiliyatsiya motivi oila azolarining barchasida bir xildek shakllanishi maqsadga muvofiq ekan.

“Sizningcha oilada ota-ona va farzand orasidagi munosabatlarni yaxshi bo‘lishi ko‘proq nimalarga bog‘liq” deyilgan savolga quyidagicha javoblar olindi.

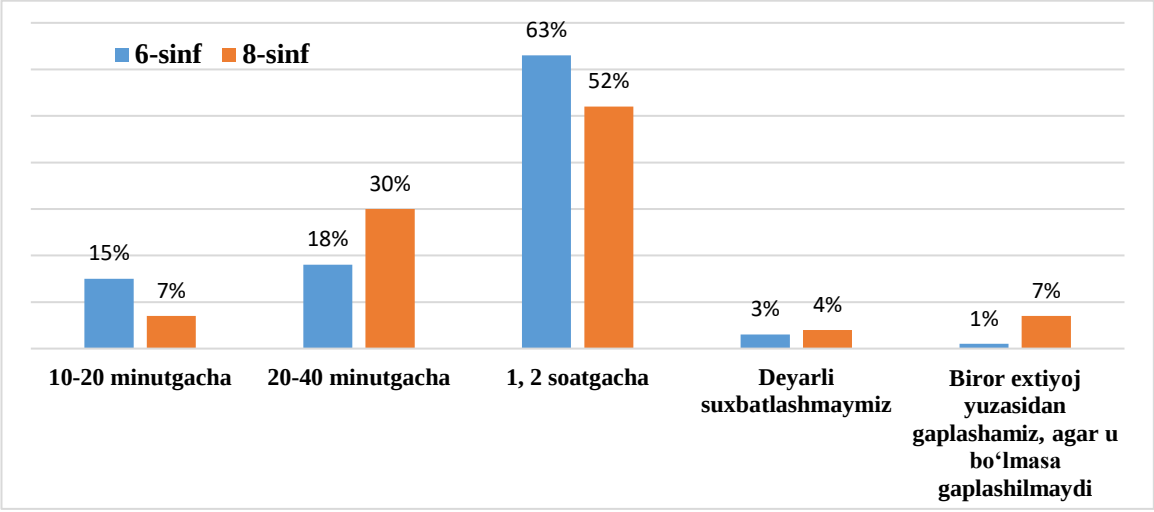
Mazkur empirik ko‘rsatkichlar ota-ona va farzand orasidagi munosabatlarni yaxshi bo‘lishi ko‘proq oila azolarining o‘zaro ishonchiga, samimiy muloqot jarayoniga, bir-birlarini qo‘llab-quvatlashlari va bir-birlarini tushunishga intilish jarayonlariga bog‘liq ekan, bu jihatlar esa o‘z-o‘zidan affiliyatsiya motiviga bo‘liq bo‘lar ekan.

Respondentlarga “**Siz hayotiy masalalarni hal qilishda ko‘proq kim bilan hamkorlik qilasiz”** deb berilgan savolga quyidagicha javoblar qayd qilindi.

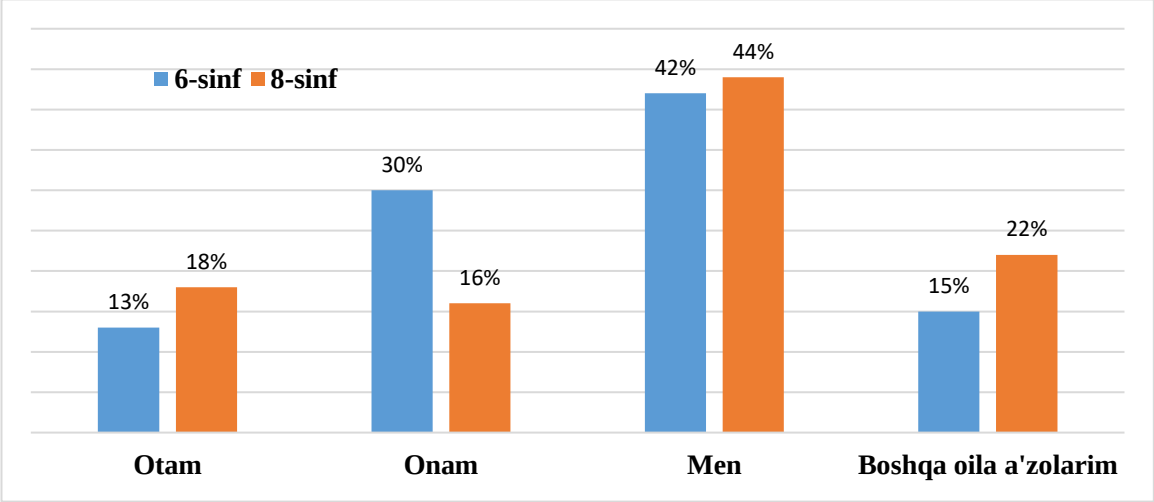
Mazkur savolda ham kata foizlar, jumladan 47% o‘quvcjilar hayotiy masalalarni hal qilishda ko‘proq oila a’zolari ayniqsa ota-onalari bilan hamkorlik qilishlari lozimligini ko‘rsatdi. Mazkur empirik ko‘rsatkichlarni izohlashda haqiqatdan ham ota-ona va o‘smir farzand munosabatlaridagi affiliyatsiya motivi ularni o‘rtasida hamkorlikka ehtiyoj borlgini ko‘rsatadi.

Respondentlarga “Siz bir kunda ota-onangiz bilan taxminan qanchaga vaqtgacha suxbatlashasiz” deb berilgan savolga quyidagicha javoblar olindi.

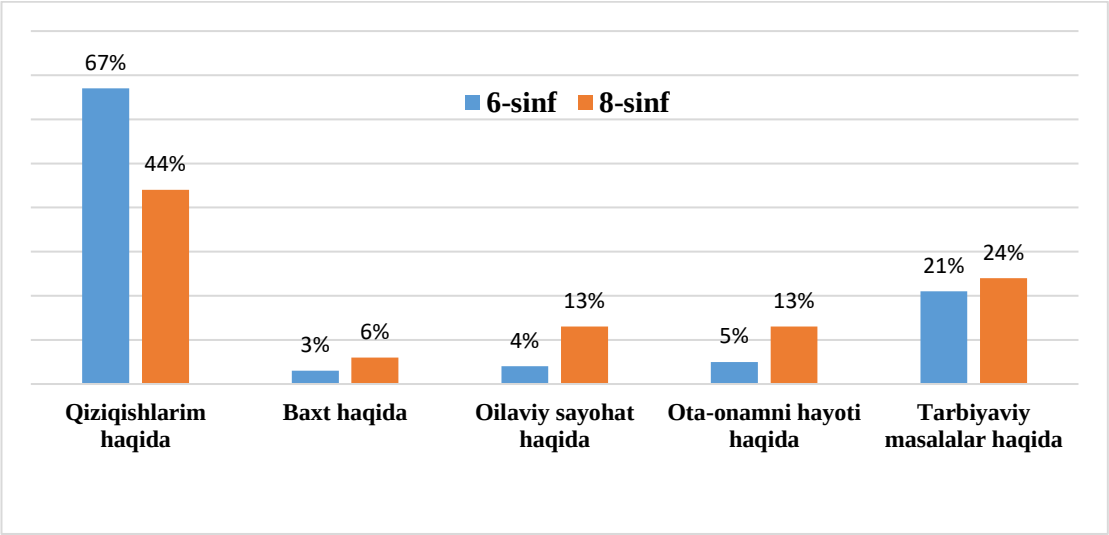
Bizning fikrimizcha ota-ona va ular o‘rtasidagi muloqot jarayoni va uning davomiyligi ular orasidagi affiliyatsiya motivini rivojlantirishi mumkinligi va bu jarayon esa ularning munosabatlarida barqarorlashuvni yuzga kelishida muhim ahamiyat kasb etar edi. Mazkur so‘rovnoma natijalarida 4% o‘quvchilarda o‘z ota-onasi bilan deyarli suxbatlashmasligi va 7% o‘quvchilar esa faqatgina biror extiyoj yuzasidan gaplashishi, agar u extiyoj ham bo‘lmasa umuman o‘z ota-onalari bilan gaplashishmasliklarini qayd qilishgan. Bu holat albatta ular o‘rtasidagi munosabatlarda taranglik va beqarorliklarni yuzga keltiradi. Shu boi biz tadqiqotimiz davomida ishlab chiqilgan ijtimoiy-psixologik tireniglar dasturi asosida ota-ona va ularning farzandlari oralarida bir-birlari bilan muloqatmandlik va muloqotga kirirshish malakalarini ham rivojlantirishga alohida e’tibor qaratdik.

Navbatdagi savolimiz yuqoridagi savoni yabada ixtisoslashga shakli bo‘ib bu savol bilan biz oilada kimda ko‘roq affiliyatsiya motivini rivojlantirishimiz kerak degan savolga javib qidiriladi. Jumladan o‘quvchilarga berilgan “**Oilangizda kim ko‘proq muloqotga extiyoj sezadi?” savolga quyidagicha javob olindi.**

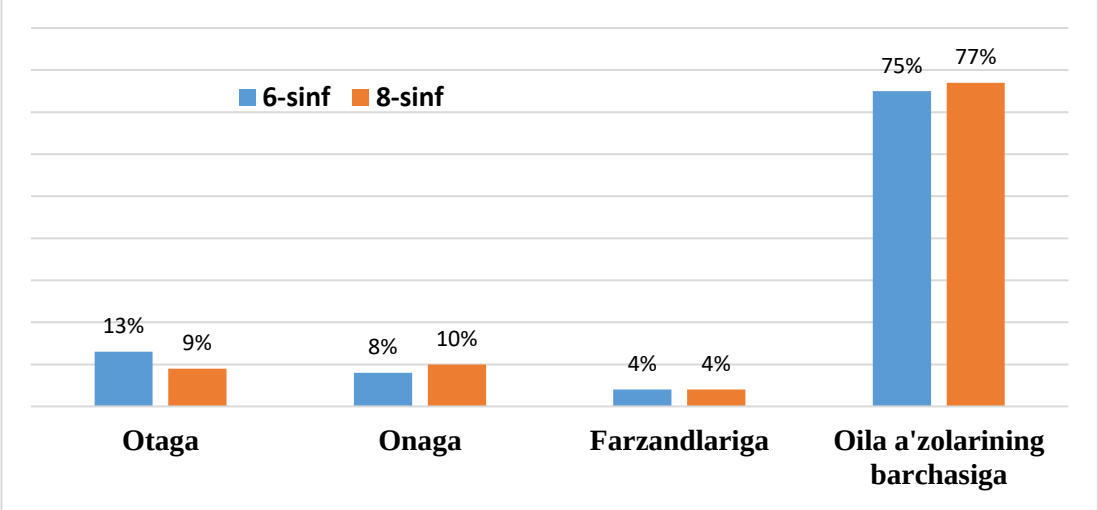
Demak mazkur so‘rovnoma bizga oilada qaysi a’zoga ko‘proq affiliyatsiya motivini rivojlantirishimiz kerak degan savolimizga javob topishimizga imkon berdi. Bizga ma’lumki affiliyatsiya motivinining asosiy komponentlaridan biri bu muloqot jarayonidir. Empirik natijalarga oila a’zolar orasidan ko‘proq muloqotga extiyoj sezayotgan vakilllar bu farzandlar bo‘lib chiqmoqda. Demak ota-onalarni o‘z farzandlari bilan ko‘roq muloqot qilishlari ular orasida affiliyatsiya motivini rivojlanishiga va bu jarayon ular orasidagi munosabatlarni barqarorlashuviga ham olib keladi.

Navbatdagi savolimiz “**Oilangizda ota-onangiz bilan ko‘proq nimalar haqida gaplashasiz?”** qablida bo‘ldi va biz mazkur savoldan quyidagicha empirik natijalarni qo‘lga kiritdik.

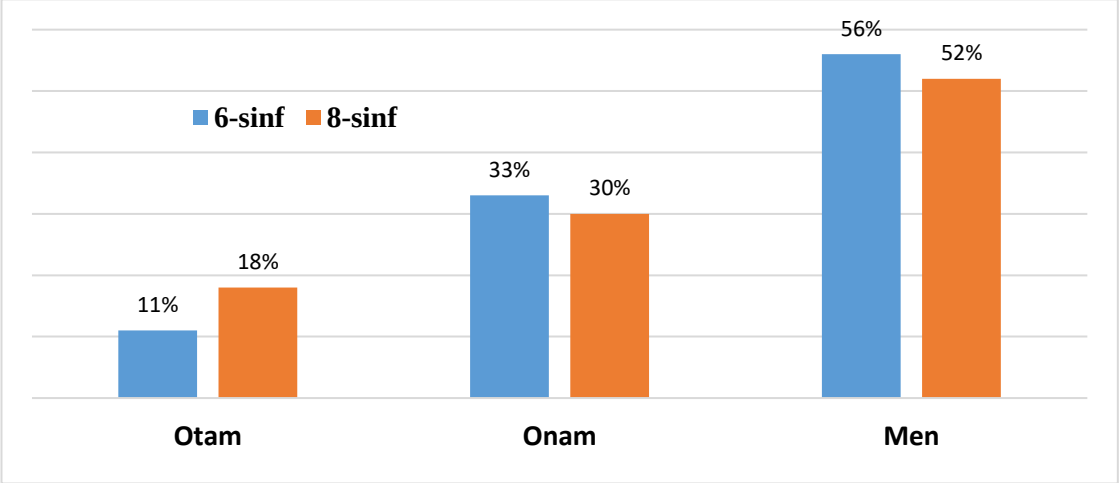
Mazkur empirik natijalarga ko‘ra eng yuqori foizlar 67% 6-sinf va 44% 8-sinf o‘quvchilari o‘z ota-onalari bilan ularni o‘z qiziqishlari haqida gaplashishlarini xoxlar ekanligini ko‘rsatdi. Demak ota-onalar o‘z farzandlari bilan munosabatlarini barqarorlashtirishda farzandlarini qiziqishlari haqida ko‘proq gaplashishlari muhim ekanligini ko‘rsatdi.

Navbatdagi savolda biz aynan affiliyatsiya motivining tayan mezonlarini oila azolaridan kimda ko‘roq shakllanganligini bilish niyatida ularga “**Sizningcha oila a'zolari orasidagi ahillik, birdamlik, hamjihatlik kimga ko‘proq bog‘liq?”** degan savol bilan yuzlandik va quyidagicha empirik natijalarni oldik.

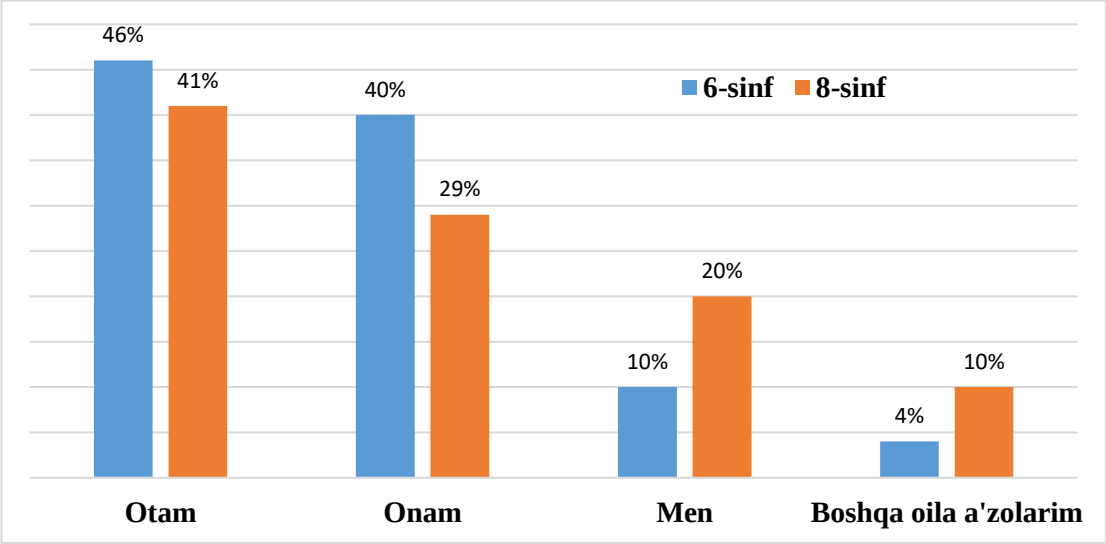
Respondentlarni 77% affiliyatsiya motivining tayan mezonlari hisoblangan ahillik, birdamlik, hamjihatlik kabilarni oila a'zolarining barchasida bir xildek shakllanishi kerakligini ko'rsatdi.

Biz affiliyatsiya motivining oila a'zolarining qaysi birlarida ko'proq shakillanganligini bilish uchun o'quvchilarga "**Tasavvur qiling ota-onangiz bilan biror masalada tortishib qoldingiz, yoki ulardan ranjib qoldingiz, shunday vaziyatlar kim birinchilardan bo'lib yarashishga, kelishishga kirishadi?**" savol bilan yuzlandik va quyidagicha javoblarni oldik.

Demak javoblar foizlardan ko'rinib turibdiki 6-sinflarda 56% va 8-sinflarda 52% o'quvchilar o'z ota-onalari bilan muloqotlaridagi nizolardan so'ngi yarashshish jarayonida ular o'zlari tashabbus ko'rsatar ekan. Bu holat affiliyatsiya motivining ota-onalarga nisbatan fazrzandlarda ko'proq shakllanganligini ko'rsatadi

Respondentlarga "**Oilangizda kim ko'proq sizni shaxsiy yutuqlaringiz va o'zingizga xosligingizni tan oladi?"** deb berilgan savolga quyidagicha javoblar olindi.

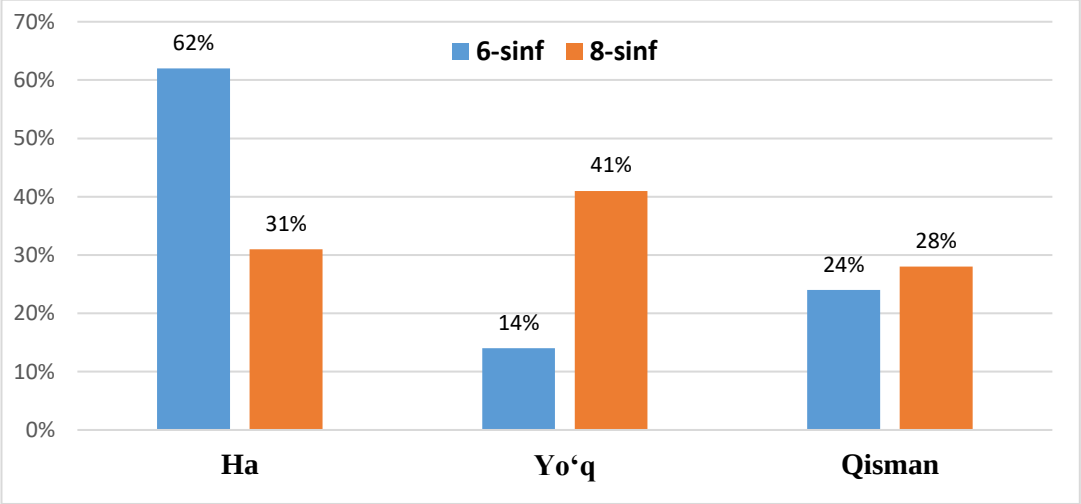

Demak mazkur savolda 6-sinf o'quvchilarining 46% va 8-sinf o'quvchilaring 41% o'z shaxsiy yutuqlari va o'ziga xosligini ko'roq oila a'zolarida otalari tan

https://fanlararotadqiqotlar.uz/ ISSN: 3093-9240

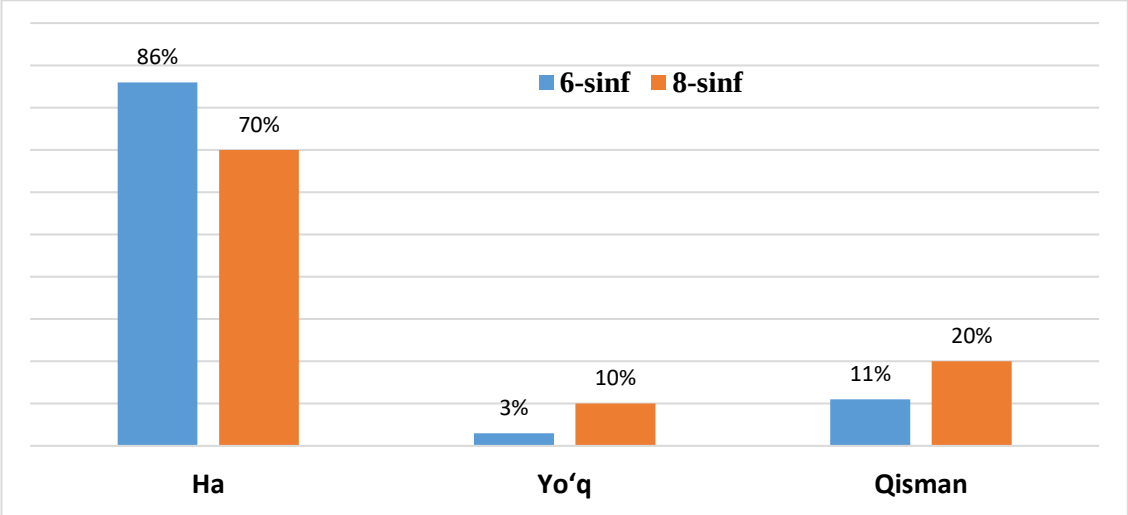
olishlarini qay qilgan. Demak bu jarayonda farzandlarni o‘z otalari bilan o‘rtalarida affiliyatsiya motivi shakllanganligini ko‘rsatmoqda.

Navbatdagi savol “Siz odamlar davrasiga intilasizmi?” degan savol berildi o‘quvchilarga va quyidagicha javoblar olindi.

Demak yuqoridagi javoblardan ko‘rinib turibdiku o‘smirlar ulg‘aygani sari odamlar davrasidan qochishga harakat qilmoqda. Albatta bu ularni o‘smirlik pebertatsiyasi jarayoni bilan bog‘liqdir. Biroq baribir bu jarayon ularni kattalar bilan munosabatlarida beqarorlikni jadallashtiradi. Shunday ekan bu davrda o‘smirlar orasida affiliyatsiya motivini rivojlantirish juda muhim jarayondir.

Navbatdagi savolimiz ham ota-ona va farzandlar orasida affiliyatsiya motivini shakllanganlik darajalarini bilish ma’nosida ularga “**Siz oila a'zolaringiz bilan gaplashishga intilasizmi?”** deb berildi va quyidagicha empirik natijalar qayd qilindi.

Mazkur so‘rovnoma natijalarida 10% respondenlarni o‘z oila a'zolari bilan gaplashishga intilmasligi va ularning 20% esa qisman gaplashishga intilishlari mumkin ekanligini ko‘rsatdi. Bu holat albatta ota-ona va farzandlar munosbatlarida

beqarorolik, taranglik va ma’lum darajadagi nizolarni yuzaga keltiradi. Shu sababli biz o‘z tadqiqotimizda ota-ona va o‘smir farzand munosabatlarini barqarorlashtirishda affiliyatsiya motivining ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o‘rganishni maqsad qildik. Sababi oiladagi ijobiy ijtimoiy-ma’naviy muhit, ota-onalar va farzandlarni munosabatlarini barqarorligi jamiyat, xalq, millat va davlat taraqqiyoti asosidir.

XULOSA

Tadqiqot natijalari va nazariy tahlillarga asoslanib quyidagi umumiy ilmiy xulosalarga kelindi:

1.Ota-ona va o‘smirlar o‘rtasidagi munosabatlarni uyg‘unlashtirish (garmonizatsiyalash) bevosita affiliatsiya motivatsiyasining namoyon bo‘lish xususiyatlariga bog‘liq bo‘lib, uning shakllanishiga oiladagi emotsional iqlim, ota-onalarning tarbiya uslubi va o‘smirning shaxslararo muloqotga bo‘lgan ehtiyoji asosiy ijtimoiy-psixologik determinant sifatida ta'sir ko‘rsatadi.

2.O‘tkazilgan empirik tahlillar shuni ko‘rsatdiki, o‘smirlik davridagi psixologik masofalanish va ziddiyatlarning asosiy sabablaridan biri affiliatsiya motivining ustuvor yo‘nalishlarida yuzaga keladigan tafovutlar va muloqotdagi o‘zaro tushunmovchiliklar bilan izohlanadi.

3. Olingan natijalarga tayanib ishlab chiqilgan amaliy tavsiyalar oilaviy munosabatlardagi xulqiy og‘ishishlar va emotsional to‘siqlarning barvaqt oldini olishga (profilaktikasiga) xizmat qiladi hamda ota-ona va o‘smir o‘rtasidagi konstruktiv hamkorlikni ta’minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Каримова В.М. Оила психологияси. Дарслик. – Т.: 2007. – 128 б.

2. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. В 2-х т. - СПб.: Питер, 2003.- Т.1. – 859 с.

3. Murray H. A. Explorations in Personality. New York: Oxford University Press. 2004. – 101 p.

4. Саматова С.Ғ. Социально-психологическая характеристика мотива аффилиации. Вестник интегративной психологии. – Ярославл, 2024. Выпуск 34 часть 2. – С. 260-264.

5. Samatova S.G‘. Affiliatsiya motivi ijtimoiy-psixologik qonuniyat sifatida. Osiyo Xalqaro universiteti axborotnomasi. – Buxoro, 2025. №11 – B.143-150.

TA’LIM JARAYONIDA SUN’IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING IJOBIY VA SALBIY JIHATLARI: TIZIMLI TAHLIL VA STRATEGIK YONDASHUVLAR **Zamira Nishanova**	**6**
OG‘ISHGAN XULQLI O‘SMIRLAR BILAN ISHLASHDA MIKRO VA MAKRO MUHIT OMILLARI: MILLIY TARBIYA VA IJTIMOIY-PSIXOLOGIK NAZORAT TIZIMI **Jabborov Xazrat Xusenovich**	**12**
XOTIN-QIZLAR MUTAASSIBLIK HOLATINI IJTIMOIY-PSIXOLOGIK SABABLARI **Akramov Mirmuxsin Rustamovich**	**24**
SHAXS INTELLEKTUAL RIVOJLANISHIGA PEDAGOGNING PSIXOLOGIK TA’SIRI **Ashurov Ramzidin Ramazonovich**	**34**
PEDAGOGLARDA KASBIY SO‘NISH JARAYONINING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK OMILLARINI O‘RGANISH NATIJALARI **Botirova Dilafro‘z Bozorovna**	**43**
OTA-ONA VA O‘SMIRLAR O‘RTASIDAGI O‘ZARO MUNOSABATLARNI GARMONIZATSIYALASHDA AFFILIATSIYA MOTIVATSIYASINING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI **Samatova Sevara G‘ayratovna**	**50**
STRESSNI YENGIB O‘TISHDA MOTIVATSION VA IRODAVIY RESURSLARNING PSIXOLOGIK AHAMIYATI **Ismatulloyev Abdullo Nasrulloyevich**	**63**
NEVROZ TUSHUNCHASINING PSIXOLOGIK TALQINI **Abduraximov Doniyor**	**77**
BO‘LAJAK SPORT PSIXOLOGLARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MOTIVATSION OMILLARNING AHAMIYATI **Rasulov Zokir Pardayevich**	**86**
UMUMTA’LIM MAKTABLARI TARIX DARSLARIDA IMMERSIV TEXNOLOGIYALARINI QO‘LLASH **Rasuljon Atamuratov**	**93**

TALABALARIDA AXBOROTNI INTENSIV QABUL QILISH QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-PEDAGOGIK ZARURATI **Ergashev Bunyod Shokir o‘g‘li**	**100**
SIYOSIY NUTQNING O‘RNI VA AHAMIYATI **Xalilova Ruxsora Raupovna**	**110**
TALABALARNING SPEAKING KO‘NIKMASINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISH **Rasulova Moxira Abdujalilovna**	**117**
BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI MILLATLARARO MULOQOT MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHGA TAYYORLASHNING DIAGNOSTIK MEZONLARI VA KO‘RSATKICHLARI **Atamuratov Dilshod**	**123**
USTOZDAN SHOGIRDGA: XALQ OG‘ZAKI IJODINING UZLUKSIZ AN’ANALARI **Karimova Muqaddas Abdisamatovna**	**131**
BUXORO AN’ANAVIY ME’MORCHILIGIDA TURAR-JOYLAR **Shamshod Karimov**	**139**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VAZIRLIGI HUZURIDAGI
AXBOROTLASHTIRISH VA TELEKOMMUNIKASIYALAR SOHASIDA NAZORAT INSPEKSIYASI

ГУВОҲНОМА

№1564147 Фаол

"FANLARARO ILMIY TADQIQOTLAR" MAS'ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYAT

Оммавий ахборот воситаси давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома

ЛИЦЕНЗИЯ РЕЕСТРИ БЎЙИЧА ТАРТИБ РАҚАМИ
C-5669890

СТИР (СОЛИҚ ТЎЛОВЧИНИНГ ИДЕНТИФИКАЦИОН РАҚАМИ)
312386344

АМАЛ ҚИЛИШ МУДДАТИ
05.05.2026дан - - чексиз

ЖОЙЛАШГАН МАНЗИЛИ (ПОЧТА МАНЗИЛИ)
Тошкент шаҳри, Сирғали тумани, Янги Бунёдобод МФЙ, Сергели 6а мавзеси, 8-уй, 148-хонадон

ВАКОЛАТЛИ ОРГАН
Ўзбекистон Республикаси Рақамли технологиялар вазирлиги ҳузуридаги Ахборотлаштириш ва телекоммуникациялар соҳасида назорат инспекцияси

05.05.2026 18:22
TAQDIM ETILGAN SANA

Гувоҳнома **№1564147**

Faoliyat turi

Оммавий ахборот воситаси сифатида фаолиятни амалга ошириш

Qo'shimcha ma'lumotlar

ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТЛАР

Оммавий ахборот воситасининг номи	Fanlararo ilmiy tadqiqotlar
Оммавий ахборот воситасининг тили	o'zbek, rus va ingliz tili
Оммавий ахборот воситасининг тури	Журнал

ТАРҚАТИЛИШ ҲУДУДИ ВА ШАКЛИ

Тарқатилиш ҳудуди ва шакли	Республика миқёсида
Viloyat	
Тарқатилиш шакли	Онлайн

License SYSTEM

05.05.2026 18:22
TAQDIM ETILGAN SANA

Jurnalda chop etilgan materiallardan to‘liq yoki qisman qayta foydalanilganda **“Fanlararo ilmiy tadqiqotlar”** ilmiy-amaliy metodologik jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart.

***

Tahririyatga taqdim etilgan materiallar qaytarilmaydi. Barcha ilmiy maqolalar tahririyat tomonidan dastlabki ko‘rib chiqish, ilmiy ekspertiza va taqriz jarayonidan o‘tkaziladi. Jurnalning mavzu va ilmiy yo‘nalishlariga mos kelmagan, tahririyat tomonidan belgilangan talablar hamda nashr etish mezonlariga javob bermagan maqolalarni nashrga qabul qilmaslik huquqi tahririyatda saqlanadi.

***

“Fanlararo ilmiy tadqiqotlar” ilmiy-amaliy metodologik jurnali O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi huzuridagi Axborotlashtirish va telekommunikatsiyalar sohasida nazorat inspeksiyasi tomonidan 2026-yil 5-mayda davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan hamda 1564147-sonli guvohnoma asosida faoliyat yuritadi.

***

Yuborilgan barcha maqolalar “Antiplagiat” tizimida tekshiriladi hamda ilmiy ekspertiza va ikki tomonlama anonim taqriz (Double-Blind Peer Review) jarayonidan o‘tkaziladi. Jurnalda nashr etilgan materiallarning mazmuni, keltirilgan ma’lumotlar, ilmiy natijalar va foydalanilgan manbalarning ishonchliligi hamda to‘g‘riligiga muallif(lar) mas’ul hisoblanadi.

***

“Fanlararo ilmiy tadqiqotlar” ilmiy-amaliy metodologik jurnali barcha ta’lim muassasalari va ilmiy izlanuvchilarni hamkorlikka chorlaydi.

***

Muassis: “Fanlararo ilmiy tadqiqotlar” MCHJ
“Fanlararo ilmiy tadqiqotlar” MCHJ nashriyotida nashrga tayyorlandi va jurnalning rasmiy veb-saytiga joylashtirildi
Tahririyat manzili: Toshkent shahri, Sergeli tumani, Yangi Bunyodobod MFY, 8-uy
Rasmiy veb-sayt: https://fanlararotadqiqotlar.uz/index.php/ft
E-mail: publisher@fanlararotadqiqotlar.uz